

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

OTOMOTİV SEKTÖRÜ

“2023 Değerlendirmesi, 2024 Beklentileri”

Feyzullah ALTAY

Sektör Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Şubat 2024
www.kto.org.tr

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. 2023 YILINDA DÜNYA OTOMOTİV SEKTÖRÜ	1
3. 2023 YILINDA TÜRKİYE’DE OTOMOTİV SEKTÖRÜNÜN DURUMU	2
3.1. Üretim	2
3.2. Pazar	3
3.3. İhracat	5
3.4. Elektrikli Araç Pazarındaki Gelişmeler	6
4. SEKTÖRDE 2024 YILI BEKLENTİLERİ	6
5. KAYNAKÇA	7

1. GİRİŞ

2023 yılı otomotiv sektörü için yaşanan tezatlar ve sürprizler ile yılın ilk yarısında 0 km araç bulunurluğunun talebi karşılamadığı, hem 0 km’de hem de 2. elde ciddi fiyat artışları yaşandığı, 2. el oto pazarında fiyatların 0 km liste fiyatlarının üzerine çıktığı, krediye erişimde büyük zorlukların yaşandığı, regülatif kısıtlamalarla piyasanın düzenlendiği unutulmayacak bir yıl olmuştur. Ancak tüm bu yaşanan gelişmelere karşın tarihi satış rekorları kırılmıştır.

Türkiye otomotiv endüstrisi 2023'te yüzde 13 artışla 35 milyar dolar ihracat gerçekleştirerek tüm zamanların rekoruna ulaşmıştır. 2023 yılı ülke ihracatının da lideri olarak tamamlayan sektörün payı ise yüzde 15,8 oldu. Sektör, aralık ayında ise 2022'nin aynı dönemine göre yüzde 1,1 artışla 3 milyar 176 milyon dolar ihracatla yine ilk sırada yer almıştır.

Bu raporda Otomotiv Sektörünün 2023 yılı değerlendirmesi ve 2024 yılı beklentileri ele alınacaktır.

2. 2023 YILINDA DÜNYA OTOMOTİV SEKTÖRÜ

Küresel otomotiv sektörü, gün geçtikçe gelişen ve ülke ekonomileri için önemi artan bir sektördür. Bu sektörde firmalar arası rekabet hızla yükselmekte ve buna bağlı olarak verimlilik artışı, kaynakların etkin kullanımı, idari ve teknik organizasyon gibi unsurlar büyük önem kazanmaktadır. Bu kapsamda; Ar-Ge yatırımları, kalite yönetimi, ana ve yan sanayi arasında işbirliğine dayanan ilişkiler, nitelikli iş gücü istihdamı, esnek üretim yöntemlerinin uygulanması ve etkin pazarlama gibi özellikler rekabette belirleyici olmaktadır.

Otomotiv endüstrisi, pandeminin başlangıcında araçlara olan talep düştüğü için siparişlerini küçültmüştür. Üretim 2020'nin ilk yarısında 2010 seviyelerine kadar gerilemiştir. Bu süre zarfında COVID-19 salgını ve elektronik ürünlere olan talepteki artıştan kaynaklanan küresel çip krizi gerçekleşmiştir. Bu kriz otomotiv sektörünü de etkilemiş ve otomotiv üretimi yeniden büyük ölçekte başlatılmak istendiğinde sektör kendisini çip sırasının en sonunda bularak sert bir darbe almıştır. Yarı iletkenler, elektrikli otomobiller gibi yüksek kaliteli araçlar için korunurken, müşteriler düşük fiyatlı ve içten yanmalı motorlar için daha uzun bekleme süreleri ile karşı karşıya kalmaktadır. 2022 yılında halen toparlanamayan tedarik zincirlerinin etkisiyle çip krizi daha da büyüyerek ülke ekonomilerini etkilemeye başlamıştır. ABD çip üretiminde eski günlerine dönmeye çalışırken, Çin ve Güney Kore de bu alandaki yatırımlara devam etmektedir.

Çin Binek Otomobil Birliğinden (CPCA) yapılan açıklamaya göre, ülkenin ihraç ettiği yeni otomobil sayısı 2023'te 3,83 milyona ulaşırken, Japonya'nın 11 ayındaki 3,5 milyonluk dış satımının üzerine çıktı. Japonya'nın yılın tamamını kapsayan dış satım verileri henüz açıklanmasa da Çin'in bu alanda dünyanın en büyük ihracatçısı konumundaki ülkeyi geride bırakarak liderliğe yükseleceği tahmin ediliyor. Çin'in, binek otomobiller dışındaki motorlu ve elektrikli taşıtların da dahil edildiği otomotiv ihracatının 5,26 milyon birim olacağı öngörülüyor. Çin, böylece Japonya'nın 4,3 milyon birim olacağı tahmin edilen dış satımını geride bırakarak bu alanda lider konuma ulaşmış olacak. Sektör analistleri, Çin'in elektrikli araç ihracatındaki hızlı yükselişin yanı sıra Ukrayna Savaşı nedeniyle Batı'nın yaptırımlarıyla karşı karşıya bulunan Rusya'ya benzinli araç satışlarındaki artışın, Çin'in liderliğe yükselmesinde etkili olduğu değerlendirilmesini yapıyor.

3. 2023 YILINDA TÜRKİYE’DE OTOMOTİV SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Türkiye otomotiv endüstrisi 2023'te yüzde 13 artışla 35 milyar dolar ihracat gerçekleştirerek tüm zamanların rekoruna ulaşmıştır. 2023 yılı ülke ihracatının da lideri olarak tamamlayan sektörün payı ise yüzde 15,8 oldu.

Tablo 1. Türkiye Otomotiv Sanayi Özet Değerlendirme (2022/2023)

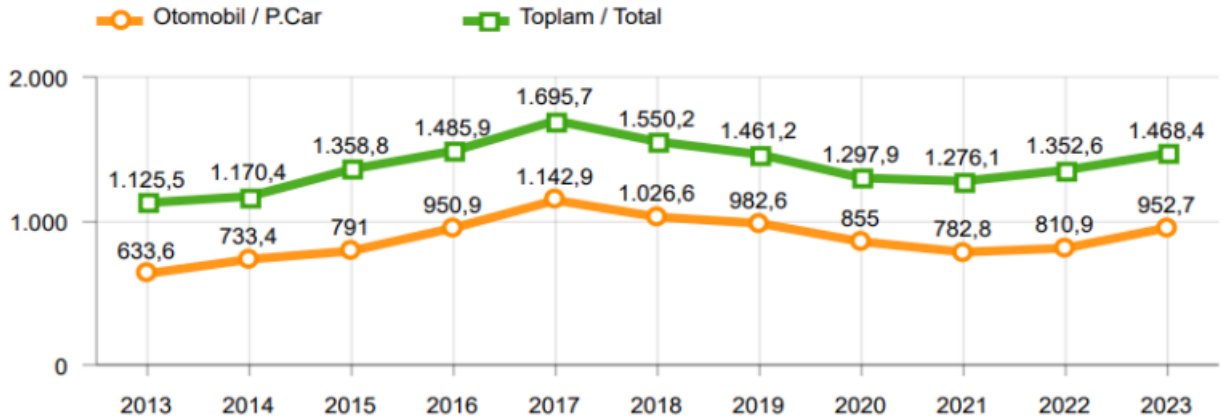
		2022	2023	2022/2023 Değişim (%)
Üretim	Toplam	1.352.648	1.468.393	8,6
	Otomobil	810.889	952.667	17,5
Pazar	Toplam	827.147	1.283.952	55,2
	Otomobil	592.660	967.341	63,2
İhracat (₺)	Toplam	970.124	1.018.247	5,0
	Otomobil	571.218	663.090	16,1
İhracat (\$)	Toplam	31.508.369.028	35.697.561.717	13,3
	Otomobil	9.069.547.725	10.934.400.137	20,6
İhracat (€)	Toplam	29.96.482.885	33.015.222467	10,2
	Otomobil	8.618.166.566	10.109.439.507	17,3

Kaynak: Otomotiv Sanayi Derneği

3.1. Üretim

2023 yılı Ocak-Aralık döneminde toplam üretim yüzde 9, otomobil üretimi bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 18 arttı. Bu dönemde, toplam üretim 1 milyon 468 bin 393 adet, otomobil üretimi ise 952 bin 667 adet düzeyinde gerçekleşti.

Grafik 1. 2013-2023 Toplam ve Otomobil Üretim Gelişimi (Ocak-Aralık) (x1000)

Kaynak: Otomotiv Sanayi Derneği

2023 yılı Ocak-Aralık döneminde traktör üretimi ile birlikte toplam üretim 1 milyon 525 bin 963 adet olarak gerçekleşti.

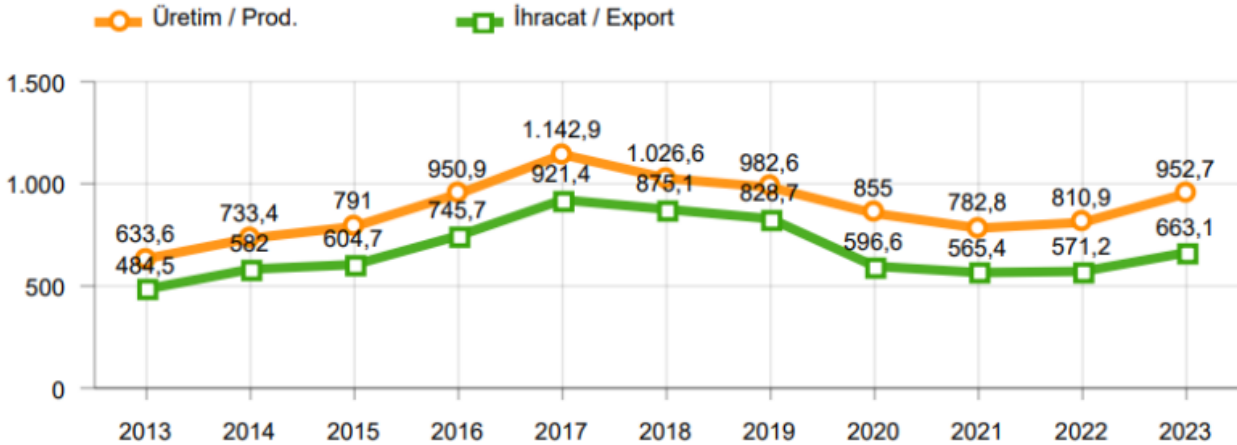
2022 yılına göre, yük ve yolcu taşıyan ticari araçlar üretimi, 2023 yılı Ocak-Aralık döneminde yüzde 5 seviyesinde azalırken, ürün grubu bazında üretim:

Ürün grubu bazında üretim:

- Otobüste yüzde 30
 - Midibüste yüzde 40
 - Kamyonunda yüzde 12
 - Minibüste yüzde 9
 - Kamyonette yüzde 9
- oranlarında artmıştır.
- oranında azalmıştır.

2023 yılı Ocak-Aralık döneminde otomobil üretimi, 2022 yılına göre yüzde 18 artarak 952 bin 667 adet düzeyinde gerçekleşti.

Grafik 2. 2013-2023 Otomobil Üretim ve İhracat Gelişimi (Ocak-Aralık) (x1000)

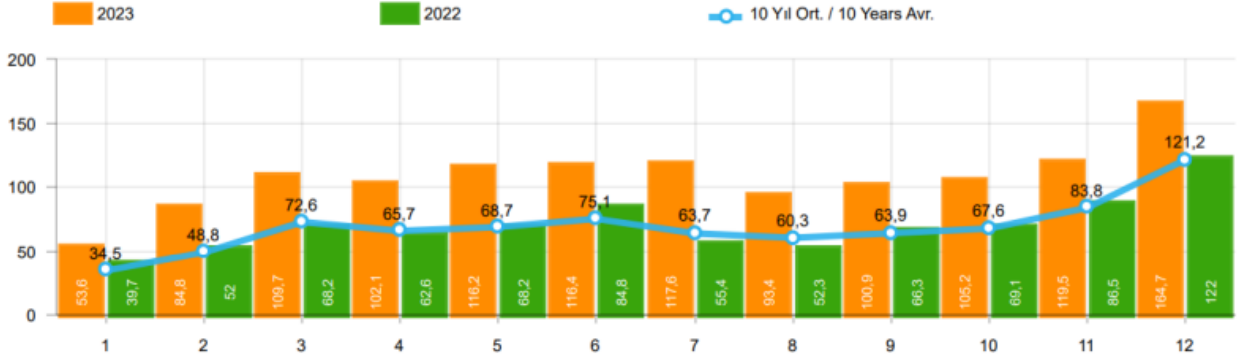
Kaynak: Otomotiv Sanayi Derneği

Ocak-Aralık döneminde kapasite kullanım oranları, hafif araçlarda (otomobil + hafif ticari araçlar) yüzde 74, kamyon grubunda yüzde 91, otobüs-midibüs grubunda yüzde 54 ve traktörde yüzde 75 olarak gerçekleşti. Ocak-Aralık döneminde Otomotiv Sanayiinin toplam kapasite kullanım oranı yüzde 74 oldu.

3.2.Pazar

2023 yılı Ocak-Aralık döneminde toplam satışlar 2022 yılı aynı dönemine yüzde 55 oranında artarak 1 milyon 283 bin 952 adet seviyesinde gerçekleşti.

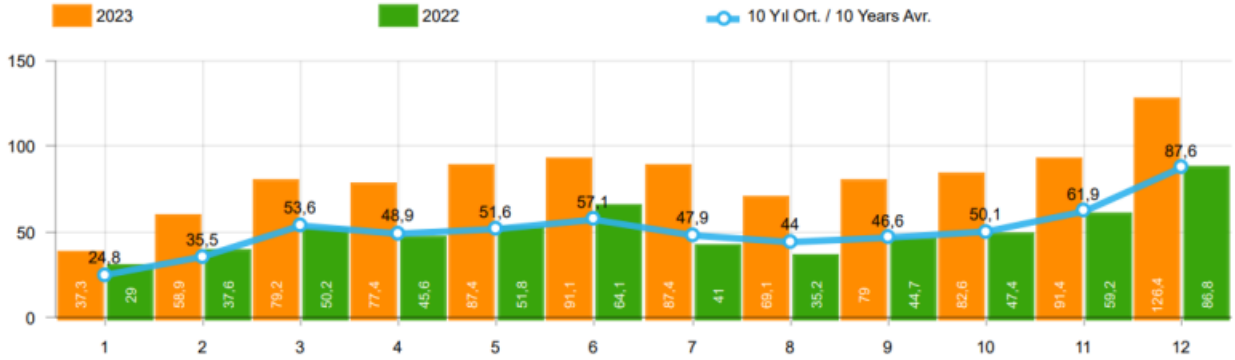
Grafik 3. 10 Yıllık Ortalama ve 2023-2022 Toplam Satışlar (Ocak-Aralık) (x1000)

Kaynak: Otomotiv Sanayi Derneği

2023 yılı Ocak-Aralık döneminde otomobil satışları, 2022 yılı aynı dönemine göre yüzde 63 oranında arttı ve 967 bin 341 adet oldu.

Grafik 4. 10 Yıllık Ortalama ve 2023-2022 Otomobil Satışları (Ocak-Aralık) (x1000)

Kaynak: Otomotiv Sanayi Derneği

2023 yılı Ocak-Aralık döneminde; bir önceki yılın aynı dönemine göre ağır ticari araç pazarı yüzde 17 artarak 51 bin 317 adet, kamyon pazarı yüzde 17 artarak 46 bin 731 adet, otobüs pazarı yüzde 7 oranında artarak bin 960 adet düzeyinde ve midibüs pazarı yüzde 24 oranında artarak 2 bin 766 adet düzeyinde gerçekleşti.

Son 10 yıllık ortalamalara göre 2023 yılı Ocak-Aralık döneminde toplam pazar yüzde 55, otomobil pazarı yüzde 59, hafif ticari araç pazarı yüzde 45 ve ağır ticari araç pazarı yüzde 52 seviyesinde arttı.

3.3. İhracat

Türkiye otomotiv endüstrisi 2023'te yüzde 13 artışla 35 milyar dolar ihracat gerçekleştirerek tüm zamanların rekoruna ulaşmıştır. 2023 yılı ülke ihracatının da lideri olarak tamamlayan sektörün payı ise yüzde 15,8 oldu. Sektör, aralık ayında ise 2022'nin aynı dönemine göre yüzde 1,1 artışla 3 milyar 176 milyon dolar ihracatla yine ilk sırada yer almıştır.

2023 yılı Ocak-Aralık döneminde 663 bin 90 adedi otomobil olmak üzere, toplam üretimin yüzde 69'unu oluşturan 1 milyon 18 bin 247 adet taşıt ihraç edildi. 2023 yılı Ocak-Aralık döneminde gerçekleşen taşıt aracı ihracatı, 2022 yılı aynı dönemine göre yüzde 5 arttı.

Bu dönemde otomobil ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 16 artarken, ticari araç ihracatı ise yüzde 11 oranında azaldı. Traktör ihracatı ise 2022 yılına göre yüzde 8 azalarak 16 bin 752 adet olarak gerçekleşti.

Uludağ İhracatçı Birlikleri (UİB) verilerine göre, 2023 yılı Ocak-Aralık döneminde toplam otomotiv ihracatı, 2022 yılına göre yüzde 13 oranında artarak 35,7 milyar \$ oldu. Euro bazında ise yüzde 10 artarak 33,01 milyar € olarak gerçekleşti.

Bu dönemde, dolar bazında ana sanayi ihracatı yüzde 16 oranında, tedarik sanayi ihracatı da yüzde 10 oranında arttı.

Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre, toplam otomotiv sanayi ihracatı, 2023 yılında yüzde 16 pay ile sektörel ihracat sıralamasında birinci sırada yer aldı.

Tablo 2. Sektörel Bazda İhracat Rakamları -1.000 \$ (Ocak-Aralık)

SEKTÖRLER	2022	2023	Değişim (2023/2022)	Pay (2023) (%)
Otomotiv Endüstrisi	30.995.808	35.004.230	13,0	15,8
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	33.524.626	30.572.012	-8,7	13,8
Hazır giyim ve Konfeksiyon	21.205.484	19.253.722	-9,2	8,7
Elektrik ve Elektronik	15.193.324	16.227.067	7,0	7,3
Çelik	21.062.568	14.877.836	-29,2	6,7
Demir ve Demir Dışı Metaller	14.385.433	12.475.762	-13,2	5,6
Hububat Bakliyat Yağlı Tohum ve Mamulleri	11.473.748	13.378.672	8,0	5,6
Makine ve Aksamları	10.371.714	11.337.756	9,4	5,1
Tekstil ve Maddeleri	10.358.778	9.558.447	-7,6	4,3
Mobilya Kâğıt ve Orman Ürünleri	8.440.766	7.983.785	-5,3	3,6
GENEL İHRACAT TOPLAMI	254.209.535		-2,0	100,00

Kaynak: TİM – Sektörel İhracat Sıralaması İlk 10 Sektör

3.4. Elektrikli Araç Pazarındaki Gelişmeler

2023'ün otomotiv sektörü açısından unutulmaz kılacak bir diğer önemli gelişme de, kuşkusuz ki yerli otomobil TOGG'un satışa sunulması oldu. 25 Haziran 2018'de kurulan Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu (TOGG), 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nda törenle açılan Bursa'daki fabrikasında ürettiği yerli elektrikli SUV modeli T10X'i yılın ikinci çeyreğinde tüketici ile buluşturdu. Mart ayında ön siparişe açılan T10X için 177 bin 467 kişinin katıldığı bir çekiliş düzenlendi. Şanslı 20 bin kullanıcı otomobili satın almaya hak kazanırken, 20 bin kişi de yedek listede yerini aldı. Aralık ayı ortasına kadar, 15 bin kullanıcıya otomobillerinin teslimatı yapıldı. 2023 yılı itibarıyla Türkiye'de 19.583 adet satılarak Tesla'yı geride bırakmıştır.

TOGG'un yollara çıkması ile birlikte, Türkiye elektrikli araç pazarı da hızlı bir büyüme dönemine girdi. Ocak-Aralık döneminde Türkiye'deki elektrikli araç satışları 1 yıl öncesine göre yüzde 900'e yakın arttı ve 60 bin adedi aştı. Böylece, elektrikli otomobillerin pazar payı da yüzde 7'yi geçti. 2022'nin aynı döneminde satılan elektrikli araç sayısının 6 bin adet olması ve elektrikli araçların pazar payının da yüzde 2'nin altında kalması, batarya ile çalışan otomobillerdeki 1 yıl değişimi gözler önüne seriyor.

Ne var ki, ulaşılan 60 bin adetlik elektrikli araç satışında Togg haricinde, ABD'li üretici Tesla'nın da büyük payı bulunuyor. Togg ile aynı dönemde Türkiye'de resmi satışlara başlayan Tesla, yıl içinde Çin'den ithal edilen elektrikli otomobillere uygulanmaya başlanan yüzde 40 ek vergiye maruz kalmamak için, Almanya'da ürettiği Model Y otomobilini Türkiye yollarına çıkardı. Kasım sonuna kadar 11 bin 600 adetlik satış elde eden marka, elektrikli araç pazarının büyümesinde önemli rol oynadı.

Otomotiv sektöründe 2023'ün öne çıkan başlıklarından biri de Çinli markaların art arda Türkiye'ye giriş yapması oldu.

4. SEKTÖRDE 2024 YILI BEKLENTİLERİ

Otomobil markalarının temsilcilerini hem fikir olduğu görüşe göre, 2024'te pazarın daralması bekleniyor. Sektördeki tahminlerin ortalaması ise, pazardaki daralma oranının yüzde 35'i bulabileceği şeklinde. Bu tahminde, otomobilin yatırım aracı olmaktan çıkması etkili.

Türkiye otomotiv pazarı, yıl içerisinde ikinci el araç fiyatlarının sıfır fiyatını geçtiği, otomobilin yatırım aracına dönüştükten sonra Ticaret Bakanlığının uyguladığı tedbirlerle normaleştiği, bulunurluğun yılın ikinci yarısından hemen sonra dengelendiği bir yılı geride bırakıyor. Ayrıca binek ve hafif ticari toplam pazarının, ilk kez 1 milyon adedi aşması da 2023 yılını otomotiv pazarı anlamında önemli bir konuma yerleştirdi.

2024, daha önceki yıllarda olduğu gibi şirketlerin fırsat buldukça kampanyalar yapacağı bir yıl olacaktır. 2023'te ilk defa 1 milyonun üzerinde bir pazar elde edilmiş olsa da 2024 yılında daha farklı bir tabloyla karşılaşacağımızı öngörüyoruz. Araç fiyatlarında yükseliş, kredi maliyetleri, krediye ulaşmada zorluk ve kısıtlar, pazarın yüzde 30-35 civarında daralmasına yol açabilir. Bu noktada otomobil ve hafif ticari dahil olmak üzere 750-800 bin civarında bir pazar hacmi gerçekleşebilir.

Türkiye'nin bulunduğu jeopolitik konumu gereği fiyatlar üzerindeki değişimleri bugünden öngörmek çok mümkün değil. Döviz kurları başta olmak üzere pek çok parametreye bağlı bir seyir izleyen fiyatlar konusunda, tüketicilerin finansmana erişimi de büyük önem arz ediyor. Bununla birlikte araç

bulunurluğunun geçtiğimiz döneme göre rahatlaması, ikinci el piyasasındaki talebi ve fiyatları da doğrudan etkileyecektir.

İhracat tarafında ise 2022 yılında karşılanamayan talebin etkisiyle 2023 yılında talebin güçlü kalacağı ve Türk otomotiv sektörü için açık ara en önemli ihracat pazarı olan Avrupa’da yüzde 5’lik büyüme beklendiği ve bunun da Türk şirketlerinin ihracat hacimlerini destekleyeceği belirtilmektedir.

2023 yılı içerisinde elektrikli otomobil satışlarının artışının devam edeceği öngörülmektedir. Bu noktada TOGG’un C segmentte yer alacak SUV modelinin satışa sunulması da Türk tüketicisi tarafından merakla beklenmektedir. Diğer yandan 2023 yılında pek çok marka yeni model ve özellikle elektrikli modellerini ülkemiz pazarına sunma çalışması içerisinde. Ayrıca ülkemize yeni markaların giriş yapacağı bilinmektedir.

2023 yılı genel olarak elektrikli araç pazarındaki altyapıyı ve tüketici nezdindeki farkındalığı artırıcı çalışmalar ile bu yöndeki iş birlikleri açısından hazırlık dönemi olarak görülmektedir. Bu süreçte tüketicinin daha makul taşıt finansman faizleriyle desteklenmesinin talebin sürdürülebilirliği adına çok önemli olduğu belirtilmektedir.

5. KAYNAKÇA

- “**Otomotiv Sanayi Özet Rapor – 2024 Ocak**”, Otomotiv Sanayi Derneği, Ocak 2024
<https://www.osd.org.tr/saved-files/PDF/2024/01/15/2023-12OSD%20%C3%96zet%20Rapor.pdf>
- “**Otomotivin 2023’ü! İlklerin ve rekorların yılı**”, Haber Türk Ekonomi, Aralık 2023
<https://www.haberturk.com/otomotivin-2023-u-ilklerin-ve-rekorlarin-yili-3647709-ekonomi>
- “**Otomotiv sektörünün 2024 tahminleri: Nasıl bir yıl bekliyor?**”, Ekonomist, Aralık 2023
<https://www.ekonomist.com.tr/otomotiv/yeni-peugeot-208-ve-e-208-turkiye-de-satisa-cikti-fiyati-aciklandi-48515>
- “**2024 beklentileri: Otomotiv**”, Z Raporu, Ocak 2024
<https://www.gzt.com/z-raporu/2024-beklentileri-otomotiv-3785037>